

SANG I TUSEN ÅR – SALMEKVELDER TIL INSPIRASJON OG SANGGLEDE

«Olav seilte øst over havet, og kom seilende av hav ytterst på Moster, der gikk han først i land i Norge, og der lot han synge messe.»

Tusenårsjubileet for nasjonsdannelsen og kristningen av Norge vil bli markert på mange forskjellige måter omkring i landet. Komiteen som har ansvar for markeringen i Nidaros bispedømme har valgt to fokusområder: Vandring og sang.

Dette heftet handler om sang. Sitatet fra Heimskringla (over) forteller oss at sang har vært et sentralt element i den kristne kulturen helt siden Olav Tryggvason gjorde strandhogg i 995. Vi har utarbeidet et konsept vi har kalt «Sang i tusen år». Vi oppfordrer med dette alle menigheter i bispedømmet til å arrangere salmekvelder for å feire tusen år med kristendom i Norge. Vi ønsker at hver menighet lager arrangementer som gjenspeiler kulturen og tradisjonen på deres sted, ut fra hvilke ressurser som finnes lokalt. På den måten håper vi å skape mer entusiasme og engasjement for salmesang og kirkemusikk i bispedømmet vårt. Involvering av lokale ressurser - enkeltpersoner, kor, korps og andre musikkgrupper - er en viktig nøkkel her. Dette heftet er ment som en starthjelp til å komme i gang.

Dette heftet inneholder tips til gjennomføring, forslag til materiale (hovedsakelig fra salmeboka). Det er selvfølgelig helt opp til hver menighet hvilke salmer og sanger dere vil bruke på salmekvelder, også hvis dere ønsker å bruke materiale som ikke står nevnt i dette heftet. Etter hvert vil vi legge til arrangement til noen av sangene i denne ressursen.

Vi tror det er viktig å invitere inn kor, korps og andre musikkgrupper/ensembler som finnes på stedet. Dette kan bidra til å skape lokalt engasjement for salmesang. Særlig vil vi oppfordre dere til å trekke inn barn og ungdom. Dette kan gjøres gjennom samarbeid med kulturskolen i kommunen, og ved å trekke inn det som finnes av skolekorps og barnekor.

Heftet er delt inn i fire avsnitt:

- Denne innledningen, dvs. litt om hva vi har tenkt
- Hvordan lager man en salmekveld?
- Praktisk planlegging, gjennomføring og markedsføring.
- En liste over sanger fra salmeboka som vi mener er ekstra godt egnet for å markere tusen år med kristen sang i Norge.

DEN NORSKE KIRKE
Nidaros bispedømme -
Nidarosen bæspatjælte

Innhold

SANG I TUSEN ÅR – SALMEKVELDER TIL INSPIRASJON OG SANGGLEDE.....	1
HVORDAN LAGER MAN EN SALMEKVELD?.....	3
VELG KJENT STOFF.....	3
DETTE ER IKKE EN KONSERT.....	3
FÅ MED ORDFØREREN.....	3
SANGLEDELSE.....	4
ANDRE TIPS.....	4
PRAKTISK PLANLEGGING OG GJENNOMFØRING.....	5
HVEM SKAL ARRANGERE?.....	5
SANG I 1000 ÅR OG TEMA.....	5
STØRRELSEN PÅ PROSJEKTET.....	5
FINANSIERING.....	6
HVORDAN DRIVE PR FOR SALMEKVELDEN?.....	6
LISTE OVER SANGER FRA SALMEBOKA - som med fordel kan brukes på salmekveldene .	8

DEN NORSKE KIRKE
Nidaros bispedømme -
Nidarosen bæspatjelte

HVORDAN LAGER MAN EN SALMEKVELD?

Dere som jobber med gudstjenester, begravelse og vielser uke ut og uke inn, har masse kompetanse på salmesang. Denne kompetansen må dere bare bruke med frimodighet! Her følger noen generelle råd til hvordan man kan planlegge gjennomføre en salmekveld:

VELG KJENT STOFF

Sørg for å velge en del stoff som er kjent for så mange som mulig, særlig i starten av programmet. Det er ikke noen god opplevelse å komme til kirka og føle seg totalt fremmed for alt som synges. Målet er at folk skal oppleve sangglede! Lenger ut i programmet kan man sette opp sanger som er mindre kjente, og som man ønsker å innarbeide.

Finnes det en salme med en spesiell tilknytning til akkurat ditt sted? Et eksempel: Teksten til nr. 767 i Norsk Salmebok (Barnet legges i vuggen ned) er skrevet av Peter Offvid, som levde i Beitstad midt på 1600-tallet. Melodien til Julesalmen «Kling no, klokka» stammer fra Oppdal. Nr. 108 «Vår Gud han er så fast en borg» ble sunget av folkemengden som samlet seg utenfor Nidarosdomen da domprost Fjellbu ble hindret i å holde gudstjeneste inne i Domen 2. februar 1942. Mange steder finnes det lokale folketoner til eldre salmer, tenk f.eks. på melodiene fra Verdalsregionen som Paul Okkenhaug og Helge Dillan samlet inn på 1900-tallet, eller på tonene fra Rennebu som Heidi Skjerve har spilt inn på sine plater. Dette er en fin anledning til å presentere stoff med lokal tilknytning!

DETTE ER IKKE EN KONSERT

Noe av kvelden kan være viet framføring av salmerelatert materiale i (dvs. at forsamlingen lytter og ikke synger), men: Det er viktig at hovedvekten i arrangementet ligger på fellessangen, at folk får luftet stemmen og sunget skikkelig. Tenk hvis dette prosjektet kan hjelpe folk til å oppdage sangstemmen sin!

Mange (særlig trøndere?) syns det er uvant å synge i et felles rom. De tenker kanskje at stemmen deres ikke er fin nok. Noen har kanskje sagt til dem at de synger falskt. Hvordan overvinne sang-sjenansen? Det er i alle fall godt å ha et kor i ryggen — trygge sangere som har øvd på salmene, og som kan skape trygghet for litt sjenerte salmesyngere. (Kanskje man kan arrangere en salmekveld på den lokale puben?) Det skal være gøy å synge!

FÅ MED ORDFØREREN

For å gi arrangementet drahjelp i markedsføringa, er det en god ide å trekke inn kjente ansikter fra byen eller bygda. Finnes det en artist med tilknytning til stedet som kan forespørres om å delta? Kanskje ordføreren har en favorittsalme? Hva med rektor på barneskolen?

DEN NORSKE KIRKE
Nidaros bispedømme -
Nidarosen bæspatjelte

Konferansieren på salmekvelden er viktig. Bruk gjerne noen som har erfaring fra å lede arrangementer, som gjerne har et engasjement for salmer (og gjerne har humor!). Et innslag på en salmekveld kan være «Min salme»: En kjent (eller mindre kjent) person fra stedet intervjues om sin favorittsalme. Hva er det med denne salmen som treffer spesielt? Kanskje har vedkommende et personlig minne knyttet til en bestemt salme. (Det er aldri feil å synge julesanger utenfor sesongen!)

SANGLEDELSE

Legg gjerne litt ekstra arbeid og kreativitet i sangledelsen. Kanskje kan man variere med å bruke et band eller et folkemusikkensemble til noen av sangene? Kanskje kan man bruke en solist eller en gruppe sangere som fungerer som forsangere (NB! som har øvd på sangene på forhånd!). Og så er det fint om orgelet får klinge på en del av salmene.

ANDRE TIPS

- Salmekveldene kan innarbeides som en del av konformantopplegget.
- Hvis man velger repertoar som ikke er godt kjent fra før, kan man rett og slett sette av litt tid til å øve gjennom sangen noen ganger.
- Kan man arrangere øving f.eks. en halvtime før salmekvelden? Finnes det en energisk og engasjert korleder tilgjengelig som kan øve med forsamlingen?
- Hvis man ikke har lagt inn en pause i programmet, er opptil 1,5 times varighet (12-14 fellessanger) nok.
- Hvor skal salmekvelden være?
 - Få kirka ut til lokalmiljøet (arrangere på skole, samfunnshuset, alders-/sykehjemmet, i samarbeid med kommune/kulturhus, i en pub).
 - Lokalmiljøet inn i kirkerommet.
- Ha fellesøving på forhånd eller tidligere samme kveld med de som medvirker til kvelden.

DEN NORSKE KIRKE
Nidaros bispedømme -
Nidarosen bæspatjælte

PRAKTISK PLANLEGGING OG GJENNOMFØRING

Det er mye arrangementskompetanse i menighetene, men her kommer uansett en kort oversikt for de som ønsker litt tips og råd.

HVEM SKAL ARRANGERE?

Skal menigheten arrangere selv, er det de ansatte som planlegger, frivillige eller en kombinasjon?

Vi oppfordrer til samarbeid i lokalmiljøet, både når det gjelder medvirkende, men også i arrangementsgruppen. Samarbeid med kor, korps og kulturskole er nevnt. Kanskje kan det også være fint å samarbeide med historielag eller frivillighetssentral. Det er viktig at de man samarbeider med kjenner at det er et prosjekt de får være med å forme, for eksempel når det gjelder repertoar. Avklar også noe angående økonomi og ev. utstyr som trengs, og om arrangementet skal være gratis eller ikke.

SANG I 1000 ÅR OG TEMA

Velg gjerne salmer ut fra det som er foreslått i dette dokumentet. Det er også mulig å tenke tema som jul, påske, kirkeåret, ønskekonsert med favorittsalme, eller kanskje er det en sang-/salmeskatt eller noe historisk i lokalsamfunnet en kan løfte frem. Som et eksempel bodde Petter i Nærøy i deler av barneårene, det kan løftes ved å ta med noen av salmene etter ham på repertoaret. Historielag eller enkeltpersoner kan også bidra inn i dette.

Kan man se for seg å ha flere salmekvelder i årene fremover og velge tema og repertoar ut fra en flerårig plan? Uansett hva man velger av innhold og repertoar kan man gjerne bruke *Sang i 1000 år* som tittel for konserten/kvelden.

STØRRELSEN PÅ PROSJEKTET

Vi oppfordrer til å bruke de ressursene man har i menigheten og lokalsamfunnet og søke samarbeid. Størrelsen bør ikke være avgjørende for om man orker å gjennomføre eller ikke. Allsangen og salmene er i fokus for dette. Den enkleste varianten er allsang med orgel- og/eller pianoakkompagnement i kirka, menighetshuset eller alders- og sykehjemmet, og den er like verdifull som et større arrangement.

Ser man at man ønsker å utvide med profesjonelle aktører, må man tenke gjennom hvilke utgifter det medfører til honorar og ev. teknisk utstyr (lyd og ev. lys). Det er lurt å avklare dette i en tidlig fase, og finne ut hva utgiftene blir. Samarbeid med andre aktører bør også inneholde noe om økonomi, særlig gjelder dette om man tenker å søke støtte, se mer om det nedenfor.

DEN NORSKE KIRKE
Nidaros bispedømme -
Nidarosen bæspatjælte

FINANSIERING

Hvis man planlegger slik at det blir utgifter utover daglig drift og det utstyr man har tilgjengelig, er det viktig å være bevisst på finansieringen. En budsjettmal kan fås ved henvendelse til kulturrådgiveren på bispekontoret, som også kan bidra med å lese gjennom søknad og prosjektbeskrivelser.

Når det gjelder utgifter til lydteknikk og ev. også lys, så er dette ofte en stor del av budsjettet, men tenk konstruktivt og kreativt. Er det noe utstyr som kan lånes på kulturskole eller skoler? I flere kommuner kan en del kommunale lokaler og utstyr på skoler lånes gratis. Har kulturskole eller ungdomsklubb ansatte som behersker lyd og lys, kan dette kanskje gjøres som et samarbeid. Tenk samarbeid lokalt også om tekniske/praktiske ting, i tillegg til det musikalske.

Søke støtte og finne samarbeidspartnere

- En del kommuner har kulturmidler en kan søke på, sjekk kommunens nettside eller ta kontakt med kommunen.
- Fylkeskommunens kulturtilskudd finner du her: [Kulturtilskudd - Trøndelag fylkeskommune \(trondelagfylke.no\)](http://Kulturtilskudd-Trøndelagfylke.no)
- Vær obs på at mange kommuner, fylkeskommunen og en del andre aktører (som bl.a. NTE) ikke støtter religiøse/livssynsorganisasjoner eller prosjekt som har religiøs profil. Det kan allikevel være nyttig å ta en telefon til kommunen for å finne ut om det er mulig å søke midler hvis man samarbeider med flere andre aktører i lokalsamfunnet. Hvem som står som søker kan også være klokt å vurdere. Kan korpset eller koret søke midler?
- Andre økonomiske samarbeidspartnere:
 - Lokalt næringsliv
 - Fond og stiftelser
 - NTE, Sparebankstiftelsen SMN

Om det budsjetteres med billettinntekter, vær bevisst på pris og om man ev. kan velge muligheten til «betal det du kan/vil»-løsning. Om dere velger det siste, er det viktig å ha med i en eventuell tilskuddssøknad.

Flere offentlige og private tilskuddsgivere er opptatt av sosial bærekraft, en inkluderende billettprofil er en del av dette. En annen del av bærekraftsmålene er å ta vare på kulturarven, også den immaterielle, som salmeskatten vår går inn i.

Andre tips til søknadsskriving:

- Lag en oversiktlig prosjektbeskrivelse med målet, samarbeidspartnere, medvirkende.
- Oversiktlig budsjett.
- Les alltid gjennom rammene for tilskuddet, slik at du vet at du har svart på det de spør om.

HVORDAN DRIVE PR FOR SALMEKVELDEN?

DEN NORSKE KIRKE
Nidaros bispedømme -
Nidarosen bæspatjælte

- Start tidlig: Når dato og tidspunkt, samt ev. samarbeidspartnere og medvirkende er avtalt, er det bare å begynne. Få arrangementet synlig slik at folk kan sette av datoen. Kanskje kan menigheten allerede når datoen er satt, legge det ut på nettside og Facebook med å skrive for eksempel: «Sang i 1000 år – allsangkveld – sett av datoen.» Slik kan man bidra til at man faktisk setter av datoen i en travel hverdagstimeplan.
- Velg et hyggelig bilde som viser folk som synger, eller bilde av solist, korps, kor. Fint med aktivitet i bildet, og gjerne noen som folk kjenner igjen.
- Samarbeid: Gjennom samarbeid med barne- og ungdomskor, voksenkor og/eller korps kan man nå mange. Det bør være en del av en avtale/ansvarsfordeling at alle bidrar til å synliggjøre arrangementet.
- Trykt materiell: Plakater er viktig på nærbutikken, menighetshus og andre steder en kan henge opp plakater.
- Sosiale medier: Lag både arrangement (event) og innlegg, gjerne også «stories». Legg samarbeidspartnere til som medarrangører i Facebook-arrangementet, «tag» alle medvirkende. Om menigheten ikke har mulighet til dette, så få gjerne hjelp fra de dere samarbeider med.
- Pressemelding:
 - Viktig å tenke litt salg når man skriver en pressemelding.
 - Send til kulturredaktør der det er aktuelt. Redaksjon/redaktør ellers. Ring opp senere samme dag eller dagen etter. Be om å få snakke med den du har sendt til eller settes til redaksjonen, eller ev. vaksjef hvis det er NRK Trøndelag.
 - Lokalaviser er ofte glad for slikt stoff. Skriv gjerne pressemeldingen slik at den kan trykkes som den er. Bare pass på at den ikke er for lang. Maks én A4-side inkludert kontaktinformasjon. Mal/forslag til pressemelding ligger ute på nettsidene.
 - Legg gjerne ved et bilde. Om dere får tatt et bilde fra en øving, er det supert. Eller inviter lokalpressen til en øving i god tid før arrangementet.
- Annonsering:
 - Det kan være lurt å annonsere i lokalavisa, om det er midler til det. Om en er tidlig nok uke, kan kanskje lokalavisa skrive en forhåndssak.
 - Sponsede arrangement/annonser på sosiale medier. Der kan en velge sum og nedslagsfelt.

Ta gjerne kontakt med kulturrådgiveren ved spørsmål eller ønske om å få råd rundt søknader, pressemeldinger osv.

DEN NORSKE KIRKE
Nidaros bispedømme -
Nidarosen bæspatjælte

LISTE OVER SANGER FRA SALMEBOKA - som med fordel kan brukes på salmekveldene

Utvalget i denne lista er gjort ut fra følgende kriterier:

1. Sanger vi mener er godt kjent og innsunget i befolkningen.
2. Sanger som har en kvalitet som gjør at de kjennes umistelige.
3. Sanger som dekker så mye som mulig av tidsspennet fra år 1030.
4. Sanger som har en spesiell tilknytning til vår landsdel (f.eks. hvis tekst eller melodi stammer fra Trøndelag/ Nidaros).

1 Herre Gud, ditt dyre navn og ære

2 Folkefrelsar

5 Gjør døren høy

24 Velsigna du dag

25 Tenn lys

33 Det hev ei rose sprunge

38 Mitt hjerte alltid vanker

43 Stille natt

48 Deilig er jorden

63 Det lyser i stille grender

86 Navnet Jesus

90 Deilig er den himmel blå

108 Vår Gud han er så fast en borg

117 Se vi går opp til Jerusalem

130 Alle kilder

173 Hill deg

196 Påskemorgen slukker sorgen

197 Deg være ære

240 Måne og sol

241 Biejjiem jih askem

248 Ljoset over landet dagna

270 Hen over jord

271 Solrenning sæle

278 Herre Gud, ditt dyre navn og ære

279 Overmåte full av nåde (Oppdal)

284 O store Gud

309 Lovsyng vår Herre

334 Du er mi øy i havet (Rindal)

342 Amazing grace

364 Så kom du da til sist

DEN NORSKE KIRKE
Nidaros bispedømme -
Nidarosen bæspatjælte

371 Om alle mine lemmer
384 Laudate omnes gentes
415 Alltid freidig
419 Med Jesus vil eg fara
433 Da Herren kom
479 Fordi han kom
482 Deg å få skode
489 Blott en dag
494 Jeg er i Herrens hender
498 Du omgir meg
520 Gå gjennom byens
521 Som vinden stryker
530 Kirken den er et gammelt hus
544 I en kirke midt i byen
586 Fylt av glede
593 Her e det et lite barn som kommer
604 Jesus, livets sol og glede
608 Når vi deler det brød
618 Vi er et folk på vandring
624 Må din vei
626 Kum ba yah
666 Å leva
678 Vi rekker våre hender frem
731 Jeg folder mine hender små
738 Noen må våke
740 Eit lite barn voks opp til mann
757 Gud signe vårt dyre fedreland
759 Fagert er landet
767 Barnet legges i vuggen ned
787 Alt det minste som Gud skapte
812 Se, solens skønne lys og prakt
817 Fager kveldssol
818 O, bli hos meg
819 Bred dina
820 Den dag du gav oss
829 Så stilt
832 Blå salme
841 Den blomstertid
844 No livnar det i lundar

DEN NORSKE KIRKE
Nidaros bispedømme -
Nidarosen bæspatjelte

845 Så grønn en drakt
854 No stig vår song
882 Eg veit i himmerik
893 Jeg er en seiler på livets hav
899 Jeg tror på jordens forvandling

Annet repertoar:

Fader i himmelen (Sommerro)

Paul Okkenhaug: Olsok

Div. salmemelodier (F.eks. Kjærlighet fra Gud)

Da Olav konge bøyde hodet (T: Jens Gleditsch, M: Edvard Grieg)

Sørsamisk repertoar.

Salmetoner fra Verdal, Rennebu, Oppdal, Meldal, Rindal og andre områder i bispedømmet/Trøndelag.

DEN NORSKE KIRKE
Nidaros bispedømme -
Nidarosen bæspatjelte

